

Bohusläriana

Av Sven Rydstrand

Ur LP 1985 09 21

Skägga i Mellby

Den som besöker Bro kyrka i Bohuslän kan väl knappast undgå att lägga märke till en strax innanför dörren till vapenhuset upphängd tavla med bilder från kyrkans senaste restaurering, vilken skedde under åren 1937 och 1938. Bland de många fotografierna uppmärksammar man kanske främst några murade gravkor under kyrkans golv. Ett av dessa är försett med texten "Skäggas grav". Främlingar brukar ofta undra vem "*Skägga*" var, och därpå kan äldre folk i bygden ge besked.

Ty det torde knappast under äldre tider i denna bygd ha funnits någon annan, som så länge har levat kvar i folktraditionen som just "*Skägga*". Hon hette i verkligheten Börta Jönsdotter och var i början av 1700-talet gästgiverska och tingshusvärdinna m.m. på gästgivaregården Mellby i Bro. Sedan år 1704 var hon änka efter rusthållaren, herredagsmannen och kyrkvärden Peder Bryngelsson. Hon hade sedan kvar både gästgiveriet och tinget intill sin död på 1730-talet. Sannolikt var hon inflyttad från Sotenäset.

Peder Bryngelsson var däremot Brobo. Han var kommen från gården Broberg, där hans fader vid 1600-talets mitt var åbo. I jordeboken står också Peder själv antecknad som åbo intill år 1697. Redan år 1694 hade han emellertid inköpt den närbelägna gården Mellby, och det året har han också enligt kyrkoräkenskapsboken skänkt en summa penningar till Bro kyrka, nämligen ej mindre än 15 daler silvermynt.

År 1695 är också antecknat i längderna att Peder Bryngelsson "*gifwit för sigh, sin hustru och barn uti Lägerstadhs Penningar i Kyrckian*" 10 daler silvermynt. Det gäller alltså begravningsplatsen. Här har vi alltså beviset för att det verkligen är Peder Bryngelsson och "Skägga" som ligger begravda i det nyss nämnda gravkoret under kyrkogolvet. Graven är belägen ungefär mitt på och intill kyrkans södra långvägg.

Peder Bryngelsson var en mycket ansedd man i sin hembygd. Sålunda utsågs han redan som mycket ung till nämndeman, strandfogde och gästgivare. Och år 1607 blev han riksdagsman i bondeståndet. På hans gård i Mellby hölls också sedan början av 1700-talet häradstinget för Stångenäs och Sotenäs.

Då den gamle kyrkoherden Ovenius Tegnér avled år 1703, blev Peder Bryngelsson också utsedd till kyrkovärd i Bro kyrka. Kyrkoherden hade själv under ett tiotal år fungerat som kyrkovärd, men annars var det vanligt att sysslan innehades av bönder. Men för Peder Bryngelsson fick emellertid kyrkovärdsysslan ett mycket tragiskt slut. Historieskrivaren Oedman berättar nämligen i sin Chorographia Beahusiensis att då "mycket hederliga mannen Peder Bryngelsson i Mellby en söndagsmorgon skulle se till klockorna i tornet, föll han igenom dess ruttna golv och slog ihjäl sig. Oedman uppger att han själv såg *"thetta högst i bedröfveliga spectackel"* som han daterar till år 1706. Men det hände dock redan år 1704 enligt kyrkoboken.

Änkan "Skägga" överlevde sin man i ett kvarts sekel. Hon lär ha regerat på gästgivaregården som en hel karl. Eftersom hon hade ett för en kvinna ovanligt långt skägg, fick hon sitt öknamn därav. Men hon lär också ha varit respekterad mer än andra kvinnor. Efter sin mans död blev hon också kyrkovärd i Bro. Hon var mycket intresserad av kyrkan och förärade dit både penningar och inventarier. De förnämsta minnena från henne är ett fint arbetat dopfat från 1500-talet och en mässingkittel, som ännu brukas vid dop.

När Christian von Schönfeldt år 1709 dekorerade, det välvda trätaket i Bro kyrka, lät han där bland sina många andra robusta figurer även teckna dragen av en skäggig kvinna, som sades likna "Skägga". Det berättas tom ännu i dag att konstnären, som givetvis väl kände till den manhaftiga gästgiverskan, hade blivit osams med henne, då han bott på gästgivare gården. Därför ville han som ett slags hämnd måla upp henne i taket. Men det är en mycket vacker bild. Det är värdefullt att den är bevarad, och den intresserade turisten bör inte försumma den.